

Η Λαύρα του Αγίου Σάββα και το Τυπικό της.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

(Ομιλία των Σαββαϊτών πατέρων που εστάλη στο ετήσιο Ορθόδοξο συνέδριο μοναχών-μοναζουσών στο Σουπράσλ Της Πολωνίας -Σεπτ.2012)

Η Ιερά και Σεβάσμια Λαύρα του Οσίου Πατρός ημών Σάββα του Ηγιασμένου στην έρημο της Ιουδαίας αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην Εκκλησιαστική μας Ιστορία. Επί 1.500 και πλέον έτη συνεχούς μοναστικής ζωής υπήρξεν αναμφιβόλως μία θεόκτιστος έπαλξις και φάρος της Ορθοδόξου Πίστεως και ζωής. Όπως πολύ σωστά έχει επισημανθεί, η Λαύρα του Αγίου Σάββα είναι η πριγκίπισσα πασών των Μονών και το πρότυπο παράδειγμα μοναχικής βιοτής.

Υπήρξε πρωτοπόρος στην διαμόρφωση της Ορθοδόξου λατρείας, του Τυπικού και της Ιεράς Υμνογραφίας. Ανέδειξε στο νοητό στερέωμα της Εκκλησίας μας πλήθος αγίων, Ιεραρχών, Ομολογητών, Αναχωρητών, Οσίων Κοινοβιοτών, Διδασκάλων, Θεολόγων και Μαρτύρων.

Άγιοι της Λαύρας -εκτός του Οσίου, Θεοφόρου Πατρός και κτήτορος αυτής, Σάββα του Ηγιασμένου- είναι:

-ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, Μέγας Δογματικός Θεολόγος,

Ομολογητής και Υμνογράφος της Εκκλησίας μας

(4 Δεκεμβρίου)

-ο Άγιος Κοσμάς ο Μελωδός, επίσκοπος Μαΐουμά, θετός αδελφός του Αγίου Δαμασκηνού και Μέγας -επίσης- Υμνογράφος

(14 Οκτωβρίου)

-ο Άγιος Ιωάννης, επίσκοπος Κολωνίας, ο Ησυχαστής

(3 Δεκεμβρίου)

-οι Όσοι αυτάδελφοι και Ομολογηταί Θεόδωρος και Θεοφάνης, οι Γραπτοί

-ο άγιος Θεόδωρος, Αρχιεπίσκοπος Εδέσσης της Συρίας, ο θαυματουργός και συγγραφεύς

-ο άγιος Μιχαήλ, ο Οσιομάρτυς και ανηψιός του αγίου Θεοδώρου (19 Ιουλίου)

-ο όσιος Ξενοφών, μετά της συμβίας του Μαρίας και των υιών αυτών, Αρκαδίου και Ιωάννου

-ο άγιος Ανδρέας, Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, ο Ιεροσολυμίτης και ποιητής του Μεγάλου Κανόνος

-οι άγιοι Στέφανοι (ο Μελωδός και ο θαυματουργός)

-ο όσιος Αντίοχος, ο Πανδέκτης (24 Δεκεμβρίου)

-ο άγιος Αναστάσιος, ο Πέρσης (22 Ιανουαρίου)

-η οσία Σοφία, η μήτηρ του αγίου Σάββα

-το πλήθος των Οσιομαρτύρων Αββάδων, των αναιρεθέντων υπό διαφόρων βαρβάρων επιδρομέων και πολλοί επιπλέον επώνυμοι και ανώνυμοι Όσοι Πατέρες και Μάρτυρες, οι οποίοι εορτάζονται πανηγυρικώς σε κοινή Σύναξη την Γ Κυριακήν, μετά την Πεντηκοστήν.

Όλοι τους συναποτελούν την δόξα και το καύχημα της Λαύρας και μέχρι σήμερα στηρίζουν, ευλογούν και αγιάζουν -δια των Ιερών τους λειψάνων- τους εκάστοτε ενασκουμένους πατέρες.

Αν θελήσουμε -εν συντομία- να χαρακτηρίσουμε την Ιστορία της Λαύρας, θα λέγαμε ότι συγκροτείται από τρία κυρίως στοιχεία: ιδρώτες, δάκρυα και αίματα.

Και πρώτα έρχονται οι ιδρώτες πάντων των -εξ αρχής μέχρι σήμερα- ασκησαμένων Πατέρων, οι οποίοι εκοπίασαν μέσα στον καύσωνα της ερήμου και ως ποταμούς προσέφεραν -και προσφέρουν- στον Κύριο τους κόπους της ασκήσεως, της διακονίας και της μετανοίας.

Έπειτα έρχονται οι πηγές των δακρύων, οι οποίες ενωμένες με το -κατά Θεόν- πένθος, την μετάνοια και τους ιδρώτες της ασκήσεως, εγεώργησαν το άγονον της ερήμου των ψυχών και εκαρποφόρησαν εκατονταπλάσια τους καρπούς των ενθέων αρετών.

Είναι ακόμη και τα πάνσεπτα μαρτυρικά αίματα, της αθλήσεως των μακαρίων Αββάδων, οι οποίοι ετελείωσαν τον καλόν τους αγώνα η μάλλον ετελειώθησαν δια του μαρτυρίου στην -κατά τον Θεόν και τον πλησίον- αγάπη.

Κάθε σπιθαμή γης, κάθε οπή και σπήλαιον της ερήμου, κάθε πέτρα και σχισμή βράχου, είναι ποτισμένα με τα αίματα, τα δάκρυα και με τους ιδρώτες των θεοφόρων Πατέρων και γι αυτό αποτελούν εστίες αγιασμού για τον κάθε πιστόν προσκυνητήν της Αγίας Γης.

Εκείνος όμως που υπήρξε η αιτία και η αρχή της θαυμαστής Ιστορίας της Λαύρας -ανά τους αιώνες- είναι ασφαλώς ο Μέγας και Θεοφόρος Πατήρ ημών Σάββας ο Ηγιασμένος, το καύχημα των αναχωρητών, η δόξα των Μοναχών, ο φωστήρ της Οικουμένης, ο οποίος με πλήθος θαυμάτων φωτίζει καθ' έκαστην τα σύμπαντα και δια του αφθάρτου αυτού Λειψάνου καθωραϊζει, αγιάζει και στηρίζει την Ιερά Λαύρα και τους Μοναχούς της.

Ο πρώτος πυρήνας της Λαύρας δημιουργείται από εβδομήντα αναχωρητές, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν γύρω από τον άγιο, περί το 483 μ.Χ. και εξής. Η Λαύρα τότε μεταφέρεται στην δυτική πλευρά του Χειμάρρου των Κέδρων, όπου και κτίζεται η «Θεόκτιστος» Εκκλησία προς τιμήν του Αγίου Νικολάου. Λίγο αργότερα οικοδομείται ο μεγάλος κεντρικός ναός (το καθολικό), αφιερωμένος στον Ευαγγελισμόν της Θεοτόκου, και τα υπόλοιπα κτίσματα προς εξυπηρέτησιν του αυξανομένου πλήθους των Μοναχών.

Η Μεγίστη Λαύρα απετέλεσε το πρότυπο κατά τον βίον και το λειτουργικό τυπικό της και για τις άλλες τρεις λαύρες και τα έξι κοινόβια, τα οποία ο ίδιος ο άγιος Σάββας ίδρυσε μέχρι τον θάνατό του.

Η ζωή του αγίου υπήρξεν όντως πανοσία και αγγελική. Από την νηπιακήν του ηλικία ο άγιος Σάββας αφιερώθηκε στον Θεό. Από τα οκτώ του χρόνια εισήλθε στο κοινόβιο των Φλαβιανών, στην πατρίδα του την Καππαδοκία. Πάντοτε, και μέχρι τέλους της επιγείου βιοτής του, υπήρξε παράδειγμα εγκράτειας, υπακοής και ταπεινοφροσύνης.

Όταν ήταν νέος μοναχός επιθύμησε, εκτός της ευλογημένης ώρας του φαγητού, ένα μήλο από τον κήπο. Τότε τιμωρώντας τον εαυτόν του, για την παράκαιρη επιθυμία αυτή, έβαλε κανόνα τον υπόλοιπο χρόνο της ζωής του να μην ξαναφάγει ποτέ μήλο, γεγονός που τηρείται μέχρι σήμερα από όλους τους Μοναχούς της

Λαύρας.

Ευθύς εξ αρχής ο άγιος ακολουθώντας τις διατάξεις των παλαιότερων Αγίων - Αντωνίου, Παχωμίου και Βασιλείου των Μεγάλων- όρισε η Μονή (η Λαύρα) να είναι άβατος για πρόσωπα του γυναικείου φύλου. Αυτή εξάλλου υπήρξε ανέκαθεν η επίσημη βασική γραμμή στην Εκκλησιαστική αλλά και στην πολιτική νομοθεσία, από την εποχή του Ιουστινιανού (Νεαρά 133, κανόνες 47 & 18 των Οικουμενικών Συνόδων Πενθέκτης & Ζ' αντίστοιχως), και μέχρι τις ημέρες μας διατηρείται σε πλήθος Ιερών Μονών. Όλα σχεδόν τα Μοναστηριακά Τυπικά υιοθετούν και υπογραμμίζουν την αυστηρή αρχή του «αβάτου» σε πρόσωπα του άλλου φύλου, άνδρες ή γυναίκες.

Κυρίως όμως το «άβατον» απορρέει θεμελιωδώς από την μοναχική υπόσχεση κάθε Ορθοδόξου Μοναχού ή Μοναχής κατά την κουρά του/της, να τηρήσει την παρθενία (αγνεία σώματος και ψυχής). Η Λαύρα του Αγίου Σάββα μέχρι σήμερα, πιστή κατά πάντα στην παράδοση των Θεοφόρων Πατέρων, τηρεί ανεξαιρέτως την αρχήν του «αβάτου», όχι από μίσος ή αποστροφή προς τις γυναίκες -όπως υποστηρίζουν οι κατήγοροι, ούτε απλώς ως θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή ως ιστορικό και πολιτιστικό κειμήλιο, αλλά θέλοντας να προβάλλει και την βαθιά θεολογική και εσχατολογική προοπτική της ανθρωπίνης φύσεως στον σύγχρονο εκκοσμικευμένο κόσμο.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα για την Λαύρα υπήρξε απαρχής η έλλειψις νερού. Ο άγιος αναγκάζεται να καταφύγει στην βοήθεια του Θεού, δια της προσευχής, και ω του θαύματος!, στην βάση της Μονής, δίπλα από τον χείμαρρο, βλέπει έναν άγριο όνο να σκάβει το μέρος και από τότε μέχρι σήμερα αναβλύζει μέσα από τον άγονο βράχο νερό, διαυγέστατο και δροσερό, από το οποίο πάντοτε έπιναν και πίνουν οι αδελφοί της Μονής.

Είναι το λεγόμενο Αγίασμα του Αγίου Σάββα, το οποίο μεταφέρεται καθημερινά με κόπο σε δοχεία των 20-30 λίτρων από τους αδελφούς, και δίνεται ως ευλογία στους προσκυνητές. Έχει -μεταξύ των άλλων- και ιαματικές ιδιότητες. Επειδή όμως το αγίασμα είναι ελάχιστο και χρησιμεύει προς πόσιν μόνον από τους Μοναχούς, η Λαύρα διαθέτει μεγάλες δεξαμενές νερού (=στέρνες), στις οποίες συγκεντρώνεται βρόχινο νερό, το οποίο προορίζεται για πότισμα, χώρους αναγκαίους και άλλες εργασίες, αλλά και για το πλήθος των προσκυνητών, ιδιαιτέρως τα τελευταία έτη (ως πόσιμο, δηλαδή, νερό).

Αξίζει εδώ -παρεμβατικά- να αναφερθούμε και στο θέμα της αλουσίας των Μοναχών της Λαύρας, μία ευλαβική ασκητική συνήθεια αιώνων, που στις ημέρες μας τείνει δυστυχώς -στα μοναστήρια του κόσμου- να εκλείψει. Οι Πατέρες, όπως

σε όλα τα θέματα της ασκήσεως, πρόσεχαν ιδιαιτέρως να περικόπτουν την σωματική ανάπαυση και περιποίηση, την υπέρ το δέον. Γι αυτό, μαζί με την εγκράτεια στις τροφές, στα λόγια και γενικά σε όλες τις αισθήσεις, αρνούνταν εκουσίως να γυμνώσουν το σώμα, να το εγγίζουν η και να βλέπουν τα γυμνά μέλη του, αποσκοπώντας να διαφυλάξουν αμόλυντη την σωφροσύνη και να έχουν όλον τον νου και την καρδιά τους στην προσευχή και την θεωρία των Ουρανίων.

Ποιός μπορεί να διηγηθεί επαξίως και επακριβώς τους ασκητικούς αγώνες, τους πειρασμούς και τα θαύματα που ο Θεός ενεργούσε και ενεργεί μέχρι τώρα, δια μέσου του αγίου Του;

Με πολλή συντομία αναφέρουμε:

α) Τους μεγάλους αγώνες του για την Ορθοδοξία και κατά της αιρέσεως του Μονοφυσισμού. Με την κινητοποίηση όλων των Μοναχών της ερήμου κατόρθωσε να στηρίξει τους Ορθόδοξους Πατριάρχες Ηλία και Ιωάννη, καθ ἥν στιγμήν οι Εκκλησίες Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας και Αντιοχείας είχαν περιέλθει σε Μονοφυσίτες Πατριάρχες.

Αλλά και αργότερα, το 808 μ.Χ., η Λαύρα υπό την καθοδήγησιν του ευλαβούς Ηγουμένου της Ιωάννου πρωτοστάτησε επίμονα στην απόκρουση της πρωτοεμφανισθείσης προσθήκης του Filioque από Βενεδικτίνους Μοναχούς του Όρους των Ελαιών, μισόν αιώνα περίπου προτού λάβει κυρίαρχη θέση στις επίσημες θεολογικές διενέξεις Ορθοδόξων και Παπικών.

β) Την δύναμιν της ενοικούσης -στον Άγιο Σάββα- Θείας Χάριτος, με την οποίαν έλυσεν πενταετή ανομβρία στα Ιεροσόλυμα, εξεδίωξε τους δαίμονες από ανθρώπους, αλλά και ολόκληρες περιοχές, στις οποίες ιδρύθηκαν κοινόβια. Αμέτρητες είναι οι θεραπείες των ασθενειών, οι οποίες συνεχίζονται και στις ημέρες μας. Ιδιαιτέρως δε, όσες σχετίζονται με την πολυώδυνο νόσον του καρκίνου. Σημειώνουμε εδώ, την ιαματική χάρη του φοίνικα και των καρπών του, τον οποίον ο ίδιος ο άγιος φύτεψε, και μέχρι σήμερα -δι εὐχῶν του- λύεται σε πολλούς άτεκνους συζύγους η στέρηση.

γ) Την οσιακή κοίμηση του Αγίου στην Λαύρα, το 533 μ.Χ. Το τίμιο Λείψανό του, μετά από 15 έτη, βρέθηκε άφθορο και ευωδιάζον. Κατόπιν μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί στην Βενετία το 1204, μετά την άλωση της Πόλης από τους Σταυροφόρους. Τον Οκτώβριο του 1965 επεστράφη οριστικά στην Λαύρα με πολλή επισημότητα και πλήθος επακολουθούντων σημείων (προ, κατά και μετά την επανακομιδήν).

Το γεγονός αποτελεί την δεύτερη μεγάλη πανήγυρη της Μονής και εορτάζεται με

την παρουσία του Πατριάρχου, Ιεραρχών και φυσικά με ολονύκτια αγρυπνία, στις 13/26 Οκτωβρίου, κάθε χρόνο.

Δεν θα παραλείψουμε εδώ να τονίσουμε ότι ένα από τα ζωντανά θαύματα της Πίστεώς μας, παρατεινόμενο στους αιώνες και μοναδικό στο είδος του, είναι για την Λαύρα ο τρόπος ταφής των Μοναχών. Όχι πως τελείται κάποια διαφορετική ακολουθία, αλλά ενώ ο χώρος που κατατίθενται τα σώματα των Πατέρων είναι ένα στενό υπόγειο σπήλαιο, με πέτρινες θήκες στο προαύλιο του Καθολικού, κατά την αποσύνθεση δεν παρατηρείται η ελάχιστη δυσοσμία. Και μπορεί ο καθείς που θα παρευρεθεί στην κηδεία ενός αποθανόντος αδελφού, να θαυμάσει τη θεωρία των προαπελθόντων πατέρων, οι οποίοι φαίνονται όλοι ως άγια λείψανα.

Υπάρχει βέβαια ειδικός χώρος (είσοδος και σπήλαιο) που κατατίθενται τα σώματα των Μεγαλοσχήμων Μοναχών και Ιερέων-Ηγουμένων της Λαύρας, ενώ πιο δίπλα μία ξεχωριστή καταπακτή (είσοδος) σε παραπλήσιο σπήλαιο για τους υπολοίπους Πατέρας, και οι δύο όμως τόποι έχουν την ίδια χάρη. Πρόκειται εμφανώς για ένα θαυμαστό φαινόμενο και για ένα μεγάλο χάρισμα εκ Θεού, στην Μονή του Αγίου Σάββα. Να διευκρινίσουμε ότι τα σώματα των κεκοιμημένων Πατέρων δεν θάπτονται στο χώμα, και ότι η είσοδος του κοιμητηρίου σφραγίζεται και ανοίγει μόνον για την ταφή εκάστου αδελφού της Μονής.

Καρπός όντως επάξιος της αγγελικής βιοτής του Αγίου Σάββα είναι όλη η περαιτέρω πορεία και Ιστορία της Λαύρας, της οποίας η απήχηση του Μοναχικού τρόπου ζωής υπήρξε πρότυπο στην διαμόρφωση -όπως προαναφέραμε- του λειτουργικού Τυπικού και της εν γένει Μοναχικής ασκήσεως, ανά την οικουμένην.

Εδώ γράφονται και ψάλλονται -για πρώτη φορά- οι υπεροχώτεροι ύμνοι της Ορθοδόξου λατρείας μας από τους όντως θεολήπτους αγίους υμνογράφους και ποιητές, το «Την τιμιωτέραν των Χερουβείμ...» και το «Χριστός γεννάται...» (του αγίου Κοσμά του Μελωδού), το «Αναστάσεως ημέρα...» (του Αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού), αλλά και τα πλείστα των Κανόνων και Τροπαρίων της Παρακλητικής και των Μεγάλων Δεσποτικών και Θεομητορικών Εορτών.

Ακόμη και η τιμή του Αγίου Νικολάου, η καθιέρωση της μνήμης του λειτουργικά κάθε Πέμπτη μαζί με τους τιμωμένους καθημέραν Αγίους στο λειτουργικό μας τυπικό, καθορίζονται σταδιακά εδώ, η γένεση της αγρυπνίας της Κυριακής, ο χωρισμός του Ψαλτηρίου σε καθίσματα, η ακολουθία της ευλογήσεως των άρτων (αρτοκλασία), και τόσα άλλα, διαμορφώνονται σταδιακά από τους Αγίους Πατέρες της Λαύρας.

Η τιμή του Αγίου Σάββα διαδόθηκε τάχιστα σε όλα μήκη και τα πλάτη της γης. Οι

διάδοχοί του -στην ηγουμενία- ανέδειξαν πραγματικώς την Λαύραπροπύργιον της Ορθοδοξίας στην Παλαιστίνη κατά του Ωριγενισμού, του Μονοθελητισμού, της Εικονομαχίας και του Παπισμού -με πανορθόδοξη εμβέλεια. Μετά δε τους μέσους χρόνους, η Λαύρα αναδείχθηκε ακόμη καίπαιδευτήριον της Αγιοταφικής Αδελφότητας, τα μέλη της οποίας καταρτίζονταν δια της πείρας της μοναχικής ασκήσεως στα των εκκλησιαστικών πραγμάτων αρμόδια.

Είναι πραγματικά αληθινός ο χαρακτηρισμός ότι η Λαύρα του Αγίου Σάββα είχε το αυστηρότερο τυπικό και τον πιο ασκητικό τρόπο ζωής. Μην ξεχνούμε ότι μέχρι το 1965 (έτος επανακομιδής του Λειψάνου του Αγίου) δεν υπήρχε οδική πρόσβαση στην Λαύρα, οι προσκυνητές ήταν ελάχιστοι, το καλντερίμι (=πέτρινος παλιός δρόμος) ήταν η μόνη οδός για τα Ιεροσόλυμα, είτε πεζή, είτε με τα ζώα (μουλάρια, και καμήλες παλαιότερα).

Ακόμη όμως και σήμερα, παρόλο που ο κόσμος κατακλύζει τα προσκυνήματα και η τεχνολογία έχει εισβάλει σε κάθε τόπο, η Λαύρα του Αγίου Σάββα διατηρεί -όσο είναι δυνατόν- την απλότητα της ασκητικής ζωής, χωρίς τις πολυτέλειες και ανέσεις του κόσμου.

Έτσι ο νέος δόκιμος Μοναχός -και σήμερα- χρειάζεται οπωσδήποτε να είναι εξαρχής οπλισμένος με τελεία αυταπάρνηση, υπομονή και πίστη στο ξεκίνημα της Μοναχικής του ζωής. Το στάδιο του δοκίμου Μοναχούποικίλει κατά τον χρόνο ανάλογα με την περίπτωση, την πρόοδο στην υπακοή και στον ζήλο για την πολυειδή άσκηση, κυμαίνεται όμως από ένα έως και τρία έτη.

Κατόπιν ο δόκιμος Μοναχός φορά τα ράσα, τα οποία ευλογούνται με μία ειδική δέηση μπροστά στο Σκήνωμα του Αγίου. Αργότερα, ακολουθεί η κουρά του λεγομένου Μικροσχήμου Μοναχού, όπου κατ ούσίαν απλώς διαβάζεται η ειδική ευχή και ο νέος Μοναχός λαμβάνει -για πρώτη φορά- το καινούργιο Μοναχικό του όνομα. Όλα αυτά τα στάδια οπωσδήποτε έχουν και ένα μυστικό χαρακτήρα, προϋποθέτουν δηλ. την προκοπή και την άνοδο της κλίμακας των αρετών.

Το αποκορύφωμα και το μέγα μυστήριο της Μοναχικής τελειώσεως βέβαια είναι η Ακολουθία του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος, το οποίον δίδεται σε ώριμη ηλικία, μετά από αρκετά έτη παραμονής στην Μονή. Είναι η μεγαλύτερη -επί γης- χαρά του Μοναχού. Συνάπτει επισήμως τον πνευματικόν γάμον με τον Ουράνιον Νυμφίον Χριστόν, ενδύεται άπασαν την πανοπλίαν, γίνεται Στρατιώτης Χριστού, δίνει τις συγκλονιστικές και φρικτές υποσχέσεις της -μέχρι θανάτου- υπακοής, παρθενίας και ακτημοσύνης. Όλα βέβαια γίνονται κατόπιν της ευλογίας του Πατριάρχου.

Υπάρχει μάλιστα και «τυπικό» για τον νεόκουρο Μεγαλόσχημο Μοναχό. Να παραμένει σε τέλεια ησυχία και αποχή από τα καθιερωμένα διακονήματα για επτά συνεχείς ημέρες στον Ναόν του Αγίου Νικολάου, προσευχόμενος αδιαλείπτως και απολαμβάνοντας την χάρη του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος, η οποία συνήθως και εξαιρετικώς τον επισκιάζει τις πρώτες ημέρες.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι το Μέγα και Αγγελικό Σχήμα δεν είναι απλώς μία επιβράβευση της εναρέτου ζωής του Μοναχού, αλλά κυρίως το Μυστήριο με το οποίο δίνεται πλουσία η χάρις και η βοήθεια του Θεού προς αντιμετώπισιν των μεγαλύτερων πνευματικών αγώνων που ακολουθούν. Είναι και νέο βάπτισμα, που αφαιρεί και εξαλοΐφει όλες τις -μετά το πρώτο βάπτισμα- αμαρτίες και γι αυτό από πολλούς άγιους Πατέρες έχει χαρακτηριστεί ότι αποτελεί το μεγαλύτερο -επί γης- δώρο του Θεού στον άνθρωπο.

Είναι ακόμη και ανεξάλειπτο, δηλαδή και στην περίπτωση που κάποιος εγκαταλείψει το Μοναστήρι και επιστρέψει στον κόσμο η δημιουργήσει οικογένεια, φέρει πάντοτε στην ψυχή του ανεξάλειπτη την σφραγίδα του Σχήματος. Και στην φοβερή ώρα της κρίσεως θα λογοδοτήσει ενώπιον του Κυρίου για το πόσο αγωνίστηκε να τηρήσει με μετάνοια και άσκηση τις υποσχέσεις που έδωσε ενώπιον του Αγίου θυσιαστηρίου.

Από την αρχή της συστάσεως του Κοινοβιακού Μοναχισμού οι Άγιοι Πατέρες όρισαν την διάκριση των διακονημάτων μέσα στην Μονή, ανάλογα βέβαια με τις ικανότητες και με την δύναμη κάθε αδελφού. Το διακόνημα στο κοινόβιο είναι πάντοτε ιερό και άγιο, εφόσον δεν υπηρετούνται απλώς οι αδελφοί η κάποιοι προσκυνητές, αλλά ο ίδιος ο Χριστός. Τα πάντα έχουν την αναφορά τους στον Κύριο. Κάθε πράγμα -και το πλέον ασήμαντο στην Μονή- είναι ιερό, αφιερωμένο στον Θεό, γι αυτό και απαιτείται περισσή επιμέλεια και σεβασμός σε όλα.

Η διακονία μάλιστα θεωρείται -μετά την κοινή λατρεία- το σημαντικότερο μέρος της ζωής του Μοναχού, ανώτερο και από τον προσωπικό του κανόνα. Σήμερα στην Λαύρα, λόγω και του περιορισμένου αριθμού των Μοναχών, τα διακονήματα είναι τα συνήθη ενός κοινοβίου.

Υπάρχει ο πορτάρης, ο οποίος επιβλέπει την είσοδο των ξένων και είναι επιφορτωμένος με την υποδοχή των γυναικών έξωθεν της Μονής. Διακόνημα δύσκολο, το οποίο απαιτεί μεγάλη ψυχική και σωματική αντοχή -ιδιαιτέρως στις ημέρες μας- όπου οι προσκυνητές συρρέουν ασταμάτητα.

Στο Μαγειρείο διακονεί ο μάγειρας με τους βοηθούς του, για την παρασκευή και ετοιμασία του καθημερινού φαγητού. Η τάξη της Μονής θέλει -μέχρι σήμερα- να

γίνεται μία φορά τράπεζα την ημέρα (λίγο πριν το μεσημέρι), εκτός Σαββάτου και Κυριακής, όπου παρατίθενται δύο τράπεζες (η δεύτερη μετά τον Εσπερινό). Επίσης σε κάθε Μεγάλη Δεσποτική και Θεομητορική εορτή γίνονται δύο τράπεζες.

Το φαγητό είναι αρτύσιμο στις ημέρες που υπάρχει κατάλυση. Κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή είναι νηστήσιμο (=άλαδο), όπως απαιτεί η Παράδοση της Εκκλησίας μας. Να πούμε ότι η νηστεία της Δευτέρας γίνεται προς τιμήν των Αρχαγγέλων (που είναι οι Προστάτες των Μοναχών) και είναι καθαρά Μοναχική νηστεία.

Η αποχή από το κρέας είναι αρχαιότατη, καθιερωμένη σε όλα σχεδόν τα Μοναχικά Τυπικά και τις διατάξεις των θεοφόρων Πατέρων, δεν αποτελεί ένα καθήκον η μία συμμόρφωση σε κάποιες Αποστολικές εντολές, αλλά είναι προσφορά εκούσια του Μοναχού προς τον Κύριον, ως δώρο και ευγνωμοσύνη, εφαρμόζεται μάλιστα και στην Δεσποτική εντολή: «Εάν μη περισσεύση η δικαιοσύνη υμών πλείον των Γραμματέων και Φαρισαίων, ου μη εισέλθητε εις την Βασιλείαν των Ουρανών» (Ματθ. 5,20).

Υπάρχει και η ευλογημένη συνήθεια κατά την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, καθώς και της Νηστείας του Δεκαπενταύγουστου (της Παναγίας) να έχουμε όχι μαγειρευμένο φαγητό, αλλά ξηροφαγία (ψωμί, ελιές, λαχανικά και φρούτα). Μάλιστα, στην Μεγάλη Τεσσαρακοστή αυτό γίνεται μετά την ενάτη. Όλον όμως τον υπόλοιπο χρόνο υπάρχει ένα πρωινό ρόφημα μετά την Θεία Λειτουργία και -προαιρετικά- μετά τον Εσπερινό.

Συνεχίζοντας την απαρίθμηση των διακονημάτων ερχόμαστε στόναρχοντάρη, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την υποδοχή, την ξενάγηση και το κέρασμα των προσκυνητών. Όταν οι ομάδες των προσκυνητών είναι πολλές μαζί, χρειάζονται οπωσδήποτε δύο ή και τρεις αδελφοί για την εξυπηρέτηση των ξένων. Είναι διακόνημα εξίσου δύσκολο, χρειάζεται γλωσσομάθεια και υπομονή πολλή, διότι έρχεται σε επαφή με ανθρώπους κάθε γλώσσας και θρησκείας.

Σε όσους επιθυμούν να διανυκτερεύσουν στην Μονή, τους παρατίθεται τράπεζα (=φαγητό), τους δίνεται ένα δωμάτιο διαμονής και ακολουθούν -μαζί με τους Μοναχούς- το πρόγραμμα των κοινών λατρευτικών Συνάξεων (=Ακολουθιών) του νυχθημέρου. Επειδή στην Λαύρα τα τελευταία χρόνια έγιναν και γίνονται μεγάλες ανακαινιστικές εργασίες και εργασίες συντήρησης, υπάρχει ικανός αριθμός δωματίων φιλοξενίας. Την καθαριότητα και επίβλεψη όλων αυτών αναλαμβάνει ένας Μοναχός, που φροντίζει πάντοτε να υπάρχουν έτοιμοι χώροι υποδοχής για όλους τους ξένους.

Την διακονία της καθαριότητας και της γενικής φροντίδας του Ναού αναλαμβάνει ο εκκλησιαστικός (ένας ή δύο αδελφοί). Αυτός είναι που -με την ευχή του Γέροντος- κάθε ημέρα ξυπνά τους αδελφούς, κτυπά το «τάλαντο» και τις καμπάνες για να ξεκινήσουν οι ακολουθίες, ανάβει τα καντήλια της Εκκλησίας, διακονεί τον εφημέριο ιερέα στο Ιερό και φροντίζει για την ευπρέπεια και την τάξη σε όλα.

Δέχεται επίσης και τακτοποιεί τις προσφορές των προσκυνητών (πρόσφορα, κεριά, θυμίαμα, λάδι). Είναι -θα λέγαμε- το πιο ευλογημένο και ιερό διακόνημα, διότι σχετίζεται με την άμεση διακονία της Θείας Λατρείας. Όλη την ημέρα ο εκκλησιαστικός κινείται στον Ναό, μόνος με τους αγίους, απερίσπαστος από ταραχές και θορύβους. Χρειάζεται βέβαια πολλή σωματική αντοχή, μεγάλη ευλάβεια, φόβος Θεού, σωφροσύνη και καθαρότητα, προσοχή και καλή γνώση του τυπικού και των εκκλησιαστικών πραγμάτων.

Ο μάγκιπας (=αρτοποιός) προετοιμάζει, ζυμώνει και ψήνει τον άρτον (=ψωμί).

Ο προσφοράρης είναι αφιερωμένος αποκλειστικά για την παρασκευή των προσφώρων.

Ειδικό για την Λαύρα διακόνημα είναι η κάθοδος στο σπήλαιο του Αγιάσματος, η παραλαβή του Αγιάσματος και το ανέβασμά του πάλι στην Μονή, διακόνημα κοπιαστικό, μα πολύ ευλογημένο.

Όταν υπάρχει ικανός αριθμός Μοναχών, τα διακονήματα αυξάνονται, με εργόχειρα ξυλογλυπτικής, κατασκευή θυμιάματος κ.α. Κατά καιρούς πλάθεται μεγάλη ποσότητα και ποικιλία καθαρών λαμπάδων από αγνό κερί.

Η Μονή διαθέτει ακόμη χώρους με πλήρη τεχνικό εξοπλισμό, ξυλουργείο και αγιογραφείο.

Υπάρχουν βέβαια και πολλά αφανή και μικρά, αλλά πολύ σημαντικά καθημερινά διακονήματα, όπως η περιποίηση των λυχνιών (=φαναριών του πετρελαίου) για τον φωτισμό της νύκτας, η καθαριότητα των αναγκαίων χώρων κ.α.

Είναι ακόμη και η αλληλογραφία της Μονής που απαιτεί ιδιαίτερη φροντίδα, όπως επίσης και οι εξωτερικές αποστολές (οι οποίες γίνονται με το αυτοκίνητο της Λαύρας) και σχετίζονται με αναγκαίες επισκέψεις σε ιατρούς ή νοσοκομεία, στα αρμόδια υπουργεία, στο αεροδρόμιο και σε πολλές άλλες δημόσιες υπηρεσίες.

Το πρόγραμμα των Ακολουθιών και η εν γένει ζωή εντός της Λαύρας ρυθμίζονται κατά την λεγόμενη Βυζαντινή Ώρα, όπως και στο Άγιον Όρος. Ακόμη και σε αυτό

το σημείο βοηθείται ο Μοναχός τίποτε να μην του θυμίζει τον κόσμο. Είναι πολύ βασικό αυτό το θέμα και ας μας επιτραπεί μία παρέκβαση. Ο Μοναχός, κατά τον Απόστολο Πάυλο, «ου μεριμνά τα του κόσμου», γι αυτό και τίποτε δεν πρέπει να του θυμίζει την κοσμική ζωή. Ακόμη και δήθεν «πνευματικές» -καλές δηλαδή, κατά την κρίση του- συνήθειες της προτέρας ζωής του, τις αφήνει χάριν του νέου περιβάλλοντος της Μονής.

Εδώ ξεκινά μία νέα ζωή. Νέα ενδυμασία και μάλιστα κοινή για όλους. Κανείς δεν πρέπει να ξεχωρίζει σε τίποτε. Νέες συνήθειες και αρχές, συνομιλίες, αναγνώσεις, όλα νέα και όλα κοινά. Τίποτε ατομικό, «προσωπικό», τίποτε περιττό. Όλα τα του Μοναχού είναι λιτά, απέριττα, φτωχικά και τα αναγκαία. Η ακτημοσύνη -ας μην ξεχνάμε- είναι κατά τους αγίους Πατέρες ανώτερη από κάθε ελεημοσύνη, και η εν γνώσει σιωπή του Μοναχού, το πένθος και τα δάκρυα, το κομποσχοίνι και οι εκ βάθους στεναγμοί για τον κόσμο και την σωτηρία όλων, είναι η ανώτερη ιεραποστολή.

Ο Μοναχός ενθυμούμενος το, του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, «Μέγα το περί Θεού λαλείν, μείζον δε το εαυτόν καθαίρειν τω Θεώ», συνεχώς φροντίζει την κάθαρση της ψυχής του, δια της μετανοίας και της τελείας εκκοπής των ιδίων θελημάτων.

Δεν ξεχνά ότι το Σχήμα που φέρει, είναι Σχήμα Υπακοής και Ταπεινοφροσύνης. Γι αυτό ακόμη και σήμερα, εποχή γενικής καταπτώσεως της πνευματικής ζωής, χαλαρώσεως της ασκήσεως και ανατροπής των παραδεδομένων, η Λαύρα του Αγίου Σάββα προσπαθεί να κρατήσει το μέτρο και την αποφυγή κοσμικών συνηθειών, οι οποίες θα αλλοιώσουν τον ασκητικό χαρακτήρα της.

Έτσι τηρείται η ανάγνωση -στην τράπεζα- των βίων των Αγίων, όπως και παλαιά η ανάγνωση άλλων Πατερικών Αναγνωσμάτων. Δεν υπάρχει ρεύμα, υπολογιστές, διαδίκτυο και τα συναφή. Τα ψυγεία που λειτουργούν είναι με υγραέριο. Κάποιες αναγκαίες εργασίες τροφοδοτούνται από γεννήτρια. Στα κελλιά των Μοναχών υπάρχουν τα απολύτως αναγκαία.

Όλα πρέπει να γίνονται με την ευλογία του Γέροντος και τίποτε στα κρυφά. Όλα καταθέτονται στην εξομολόγηση και τη συχνή εξαγόρευση των λογισμών (τρεις φορές την εβδομάδα) και όλοι οι αδελφοί προσέρχονται στην Μετάληψη των Αχράντων Μυστηρίων τρεις φορές περίπου την εβδομάδα (Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο), όπως επίσης και στις Μεγάλες Εορτές και τις Αγρυπνίες.

Γίνεται μεγάλη προσπάθεια -όσο το δυνατόν- να περιορίζονται οι ανέσεις, που είναι θάνατος για την ψυχή και μπορούν να βλάψουν περισσότερο και από τους

δαίμονες τον Μοναχό (αββάς Ισαάκ). Όλα φαίνονται -και είναι- απλά, πάντα κατά το μέτρο, χωρίς υπερβολές και κατά την εκάστου ιδίαν δύναμιν.

Το τηλέφωνο υπηρετεί αποκλειστικά αναγκαίες υποθέσεις της Μονής. Η έξοδος από την Μονή δεν επιτρέπεται, παρεκτός δια λόγους υγείας ή άλλης ανάγκης. Η αλληλογραφία είναι περιορισμένη και η επικοινωνία των αδελφών με τον κόσμο σχεδόν μηδαμινή. Όλα όμως οικονομούνται κατά την διάκριση του Γέροντος.

Οπωσδήποτε δεν μπορεί να υπάρξει σύγκριση της ασκήσεως σήμερα, με αυτής των Πατέρων της Λαύρας πριν από 30-40 χρόνια. Όμως ακόμη και σήμερα, με τα δεδομένα της εποχής μας, οι Μοναχοί της Λαύρας αγωνίζονται -το κατά δύναμιν- με όσο το δυνατόν λιγότερες ανέσεις. Όλοι αγαπούν τον κόπο, διότι ο Μοναχός σε όλα κοπιά. Πάνω από όλα όμως είναι -και επιδιώκεται- η μεταξύ των αδελφών τελεία και ειλικρινής αγάπη, όπως επίσης και η -από καρδίας- προσφορά αγάπης και φιλοξενίας στους προσκυνητές.

Η Εκκλησιαστική ημέρα ξεκινά με τον Εσπερινό. Η Θ΄ Ώρα που προηγείται, είναι η τελευταία Ακολουθία της ημέρας. Ο εκκλησιαστικός κτυπά το ξύλο (=τάλαντο) δύο ή τρεις φορές αναλόγως την εορτή και, εν συνεχεία, κρούει τον κόπανο μαζί με το σίδερο και τις καμπάνες, όταν υπάρχει Δοξολογία. Τις άλλες ημέρες κτυπά την μικρή καμπάνα.

Ο Εσπερινός ξεκινάει στις 2 (χειμερινή ώρα) και στις 5 (θερινή ώρα). Το μικρό Απόδειπνο διαβάζεται στον ευρύχωρο χώρο αριστερά του Καθολικού, μαζί με τους Χαιρετισμούς της Παναγίας ή τον κανόνα από το Θεοτοκάριον ή και το Μηναίον (που παραλείπεται). Το Απόδειπνο τελειώνει πάντοτε με την δύση του ηλίου (12η Βυζαντινή Ώρα) και μετά οι Μοναχοί, εν σιωπή, αποσύρονται στα κελλιά τους.

Στα τελευταία χρόνια επικράτησε η ευλογημένη συνήθεια να γίνεται μικρή κοινή σύναξις των αδελφών, στην οποία ο Γέροντας διαβάζει, σε συνέχειες, ωφέλιμα πνευματικά βιβλία.

Στις 1 μετά τα μεσάνυχτα (τις καθημερινές), ενώ πιο νωρίς το Σαββατοκύριακο, ο ταχθείς αδελφός κτυπά το ξυπνητήρι (δηλ. μία μεγάλη καμπάνα) 33 φορές, λίγο αργά. Με αυτόν τον τρόπο ειδοποιούνται όλοι οι Μοναχοί, οι οποίοι είναι διασκορπισμένοι στα κελλιά της Λαύρας.

Είναι η ώρα που ο κάθε αδελφός εγείρεται για τον προσωπικό του κανόνα, ο οποίος συνίσταται σε μετάνοιες μεγάλες (=στρωτές) και σταυρωτά κομποσχοίνια. Ο κανόνας ο γενικός για τον απλό Μοναχό (τον μη Μεγαλόσχημο) είναι 150 μετάνοιες και 12 κομποσχοίνια εκατοστάρια.

Ο Μεγαλόσχημος Μοναχός έχει τον διπλάσιο κανόνα.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η ώρα του κανόνα για τον Μοναχό δεν είναι ένα απλό τυπικό καθήκον, κάτι σαν αγγαρεία, που πρέπει δηλαδή να γίνει. Είναι ένα ξεχείλισμα της αγάπης του προς τον Νυμφίον Χριστόν, που εκφράζεται με την ευλαβική προσκύνηση και εκζήτηση του Θείου ελέους, κατά την ιερή ησυχία της νύκτας, όταν όλα αναπαύονται. Ο Μοναχός πάντοτε νήφει, αγρυπνά και προσεύχεται, κλαίει και επικαλείται το γλυκύτατο και σωτήριο Όνομα του Χριστού και της Υπεραγίας Θεοτόκου ζητώντας άφεση αμαρτιών και έλεος για τον εαυτό του και για όλον τον κόσμο.

Στις 2 περίπου μετά τα μεσάνυχτα ο ίδιος Μοναχός (ο εκκλησιαστικός) κτυπά το ξυπνητήρι (δηλ. μία μεγάλη καμπάνα) 12 φορές σύντομα, και ξεκινά με το τάλαντο να καλεί τους αδελφούς στην Εκκλησία. Πρόκειται για την Ακολουθία του Μεσονυκτικού, η οποία συμβολίζει την Δευτέρα Παρουσία του Κυρίου και την επακολουθήσασα παγκόσμια κρίση. Οι Μοναχοί, όπως από τους τάφους, έτσι σηκώνονται και τρέχουν στον Ναό προς υπάντησιν του Νυμφίου. Όλα συμβολίζουν εκείνην την εσχάτην ημέρα.

Η Βραδυνή Ακολουθία διαρκεί περίπου 4 ώρες, σε μεγάλες εορτές διαρκεί 5-6 ώρες, και στις ολονύκτιες αγρυπνίες 8-10 ώρες. Εννοείται ότι, όταν θα τελεστεί Αγρυπνία, το Τυπικό είναι εντελώς διαφορετικό. Ξεκινά πάντοτε στις 3, Βυζαντινή Ώρα (δηλαδή 8μ.μ. χειμερινή & 11μ.μ. θερινή), και διαρκεί συνεχόμενα μέχρι το πρωί.

Στην καθημερινή 4ωρη Βραδυνή Ακολουθία -μετά το Μεσονυκτικό- ακολουθεί ο Όρθρος, στο τέλος του οποίου επισυνάπτεται η Α Ώρα και έπεται η Θεία Λειτουργία. Στο τέλος και για λίγα λεπτά παρατίθεται στο χέρι και σιωπηρώς ένα ρόφημα-γλύκισμα.

Επόμενη κοινή σύναξη-ακολουθία έχουμε λίγο πριν την τράπεζα, για να διαβαστούν η Γ και η Στ Ώρα, αντίστοιχα. Όλες οι ώρες που μεσολαβούν διατίθενται για τα διάφορα διακονήματα και την ανάπαυση.

Αξίζει για λίγο να αναφέρουμε το πρόγραμμα κατά την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή, το οποίο θυμίζει πραγματικά παλαιούς χρόνους και αποτελεί αναμφισβήτητα την πιο ωφέλιμη και ασκητική περίοδο της χρονιάς. Καταρχήν υπάρχει πάντοτε σχεδόν ξηροφαγία, πλην Σαββάτου και Κυριακής. Μέχρι την Απόλυση της Προηγιασμένης Θείας Λειτουργίας η του Εσπερινού, όταν δεν τελείται Θεία Λειτουργία, δεν επιτρέπεται ούτε νερό να πιεί κανείς. Τότε δίνεται το αντίδωρο και ακολουθεί η μία κοινή τράπεζα και μοναδική, με ανάγνωση στην

Κλίμακα του Αγίου Ιωάννου.

Τις περισσότερες ημέρες τελείται Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία. Εννοείται ότι, εκτός της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, η Θεία Λειτουργία τελείται καθημερινά. Ιδιαίτέρως κατά την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή τηρείται σιωπή μεταξύ των αδελφών. Ο Μοναχός έχει πολλές ώρες να ασχοληθεί με τα πνευματικά του, το πρόγραμμα είναι άκρως ησυχαστικό, γι αυτό και πολύ αγαπητό από τους Πατέρες.

Κάθε Κυριακή γίνεται Αγρυπνία και η Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου. Στις καθημερινές ακολουθείται αυστηρά η τάξις του Τυπικού, με πρόσθετες αναγνώσεις εκ του Λαυσαϊκού, του Λειμωναρίου και άλλων Ασκητικών Συγγραμμάτων, οι οποίες διανθίζουν τις ήδη «γεμάτες» ακολουθίες. Προσπαθούμε - το κατά δύναμιν- τίποτε να μην παραλείπεται, όχι μόνον κατά την Σαρακοστή, αλλά και καθ' όλον τον υπόλοιπον χρόνον.

Υπάρχει βεβαίως στην αρχή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής το λεγόμενο τριήμερο, δηλαδή η τελεία αποχή τροφής και νερού μέχρι την Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία, το εσπέρας της Τετάρτης. Επίσης μετά την τράπεζα της Μεγάλης Πέμπτης έως και την Ανάσταση έχουμε πάλι τελεία νηστεία, εξαιρέσει του Μεγάλου Σαββάτου, όπου μετά την Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου (περίπου το μεσημέρι) δίνονται στους αδελφούς μικρά σταφιδόψωμα, σταφίδες, λουκούμια και λίγα φρούτα, για ενίσχυση του μεγάλου κόπου των ημερών.

Τρία ακόμη ιδιαίτερα Αγιοσαββαϊτικά χαρακτηριστικά των καθημερινών ακολουθιών του έτους είναι:

α) ότι όλοι οι κανόνες του Όρθρου ψάλλονται -και μάλιστα μαζί με την καθιερωμένη Στιχολογία- εκ του Ψαλτηρίου,

β) ότι διαβάζεται το Συναξάρι της ημέρας, δηλαδή οι Βίοι των Αγίων (τουλάχιστον δύο εξ αυτών), και

γ) ότι στο τέλος κάθε ακολουθίας ψάλλεται από όλους τους αδελφούς το κατανυκτικό Θεοτοκίο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής «Υπό την σην ευσπλαχνίαν καταφεύγομεν Θεοτόκε...».

Η Υπεραγία Θεοτόκος είχε παρουσιαστεί στον Άγιο Σάββα και του είχε πει ότι εκείνη θα είναι η προστάτις, η έφορος και η οικονόμος της Μονής, έως της συντελείας των αιώνων, μέχρι Δευτέρας Παρουσίας.

Την Κυριακή το εσπέρας, στο τέλος του Εσπερινού, τελείται Παράκλησις μπροστά στην λάρνακα του Αγίου Σάββα και μνημονεύονται πολλά ονόματα ασθενών και,

εχόντων ανάγκην θείας βοηθείας, θλιβομένων αδελφών.

Την Δευτέρα της Διακαινησίμου, μετά την Θεία Λειτουργία, γίνεται Μικρός Αγιασμός και ακολουθεί λιτανεία πέριξ της Λαύρας, συνοδεία Ιερών Εικόνων και Αγίων Λειψάνων, ενώ ψάλλονται Αναστάσιμοι Ύμνοι.

Επίσης στην εορτή του Όσιου Ξενοφώντος και της συνοδείας αυτού (26 Ιανουαρίου), όλοι οι αδελφοί πηγαίνουν στο σπήλαιο του Αγίου Αρκαδίου, όπου ψάλλονται η Παράκλησις και οι Χαιρετισμοί των Αγίων.

Το ίδιο σκηνικό επαναλαμβάνεται και στην μνήμη της Οσίας Σοφίας, μητρός του Αγίου Σάββα. Στο κοντινό ησυχαστήριο-κάθισμα της Οσίας, ψάλλονται οι Χαιρετισμοί και η Παράκλησή της.

Ξεχωριστές στιγμές αποτελούν οι κοινές συνάξεις (παγκοινιές) των Μοναχών για τον καθαρισμό των «καναλιών» του νερού εκτός της Μονής, στις αρχές του Νοεμβρίου, ενώ την ίδια περίοδο έχουμε την συγκομιδή και την διαλογή των ελαιών.

Για την αναψυχή των αδελφών, αλλά και την τροφοδοσία της Μονής σε κηπευτικά, φρούτα και λοιπά είδη διατροφής, δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια ένα μικρό «μετόχι», στο χωριό των Ποιμένων, σε παλαιό μεγάλο κτήμα της Λαύρας, όπου υπάρχει ελαιώνας, κήποι, μεγάλη δεξαμενή νερού, χώρος πρασίνου και στο οποίο διαμένουν μονίμως δύο αδελφοί Σαββαΐται, οι οποίοι διακονούν στις εξωτερικές εργασίες και τις υποχρεώσεις της Μονής. Ο χώρος είναι περιφραγμένος, υπάρχει αναστηλωμένος και ανακαινισμένος ένας παλαιός Πύργος, ενώ δημιουργήθηκαν εξ αρχής Ιερός Ναός, ευρύχωρο αρχονταρίκι και κελλιά για τους Πατέρες της Λαύρας.

Παρόλη τη ραγδαία εισβολή -των τελευταίων ετών- της τεχνολογίας και της εκκοσμίκευσης σε κάθε χώρο -ακόμη και μέσα στα μοναστήρια- η Λαύρα του Αγίου Σάββα είναι ένας τόπος απaráκλητος, ξένος προς την ζωή της ανέσεως, προσφιλής όμως σε όσους αγαπούν τον Θεόν. Το μάτι του Μοναχού εδώ δεν παρηγορείται από την θέα της όμορφης φύσεως (θάλασσα η πράσινο), βοηθιέται όμως ο νους να συγκεντρωθεί, να αποκοπεί από την θέα των ματαίων και να εισέλθει στον χώρο της καρδιάς, καθαρίζοντας κάθε ακαθαρσία, με την επίκληση του Ονόματος του Κυρίου.

Εδώ η παρηγοριά του Μοναχού είναι να κοπιά, να θυσιάζεται για τον άλλον αδελφό, να καταγίνεται στην μελέτη του θανάτου, στην προσδοκία του Παραδείσου, να υμνεί και δοξάζει ακατάπαυστα τον Τριαδικό μας Θεό.

Εδώ ο Μοναχός προγεύεται μυστικά την ατελεύτητη χαρά της Βασιλείας του Θεού,

βιώνει σταδιακά την σωτήριο κάθαρση της μετανοίας, εξέρχεται του παρόντος χρόνου και, ζώντας την κοινωνία με τον Χριστό και τους Αγίους, αποστρέφεται ακόμη περισσότερο κάθε ηδονή και πρόσκαιρη απόλαυση.

Όμως ο Πανάγαθος Θεός δεν σταματά και τα επίγεια αγαθά πλούσια να τα δίνει στους πιστούς δούλους Του, ακόμη και μέσα στην έρημο. Η ζωή μας μέσα στο τρισευλογημένο κοινόβιο δεν είναι -όπως νομίζουν οι περισσότεροι- μονότονη. Κάθε ημέρα είναι το κυνήγι μίας νέας εμπειρίας εν Χριστώ, η αρχή ενός νέου αγώνος, η χάρις του Θεού πάντοτε ανανεώνει, ποτέ δεν κουράζει τον αγωνιστή Μοναχό, ο οποίος έχει στραμμένο το βλέμμα του διαρκώς στον σκοπό για τον οποίο «εξήλθε» και στο αγαπητότερο πρόσωπο του κόσμου, τον Νυμφίο Χριστό.

Ενώ στερείται τις επίγειες χαρές, είναι πλημμυρισμένος από την Χαρά του Χριστού, την οποία και σκορπά με λόγια και έργα αγάπης. Όλα είναι δώρα της αγάπης του Θεού, για όλα ευχαριστεί και δοξολογεί, και με χαρά υπομένει κάθε λύπη και προσβολή του πονηρού. Τα λιγοστά δένδρα και λουλούδια εντός της Μονής, το πλήθος των πουλιών και πτηνών με το κελάηδημά τους, το κελάρυσμα από το νερό του χειμάρρου, ο καταγάλανος ουρανός, τα κατοικίδια ζώα, τα πουλάκια, όλα τα δέχεται ως δώρα και παρηγορίες, που τον βοηθούν να ενώνεται - δια της προσευχής- με τον Δημιουργό και αυξάνουν την δοξολογητική του διάθεση.

Ζει σε όλο το βάθος το ψαλμικό «Πλούσιοι επτώχευσαν ..., οι δε εκζητούντες τον Κύριον, ουκ ελαττωθήσονται παντός αγαθού» και αισθάνεται ότι είναι ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος του κόσμου.

Η κοινή Ακολουθία, η κοινή τράπεζα, η κοινή -σε όλα- ζωή είναι πρόξενος μεγίστης παρηγορίας και χαράς. Η μεγαλύτερη εξάλλου χαρά είναι αυτή που την βιώνεις όχι μόνος σου, αλλά μαζί με τους αδελφούς. Έτσι το κοινόβιο γίνεται ένα Μετόχι του Παραδείσου. Ακόμη και για τον σημερινό νέο δόκιμο Μοναχό, ο οποίος προέρχεται μέσα από μία όντως σατανοκίνητη κοινωνία, μαθημένο με όλες τις ανέσεις και απολαύσεις του κόσμου, είναι κατορθωτή η ένταξή του σε μία τόσο «αυστηρή» και ασκητική ζωή, αρκεί να αγαπά εξ όλης καρδιάς τον Χριστό μας. Τότε -με την Χάρη Του- όλα γίνονται εύκολα και ο πόθος του Θεού σβήνει σιγά-σιγά την φλόγα των παθών.

Μόνον που χρειάζεται -εξαρχής- απόφαση θανάτου (δηλ. αυταπάρνηση), υπακοή και υπομονή μέχρι τέλους.

Τελικά, μέσα σε έναν τόσο περιορισμένο τόπο κλεισμένος ο Αγιοσαββίτης Μοναχός, δίχως κοσμικές παρηγορίες και χαρές, όχι μόνον δεν αθυμεί και λυπείται, αλλά πλημμυρίζει από ευγνωμοσύνη προς τον Ευεργέτη και Λυτρωτή

Κύριο, που τόσο τον τίμησε με την κλήση να γίνει ένας Αγιοταφίτης και μάλιστα Αγιοσαββίτης Μοναχός.

Είναι αλλεπάλληλες και ανεξάντλητες οι πνευματικές παρηγορίες και χαρές, που καθημερινά βιώνει. Και μόνον το να ανήκει κανείς στην χορεία των, απ αϊώνος, ασκησαμένων Σαββαϊτών Πατέρων και Αγίων, να έχει διαρκώς τις προσευχές τους, την φροντίδα και την σκέπη τους, και να ζει την ζωντανή παρουσία τους δια των Ιερών Λειψάνων, δεν είναι αυτό μεγίστη παρηγορία, τιμή και ενίσχυση για να συνεχίσει να αγωνίζεται με μεγαλύτερη θέρμη;

Τίποτε πραγματικά δεν είναι δυνατόν να τον χωρίσει από την αγάπη του Χριστού και την Μονή της μετανοίας του. Ούτε ο παρατεταμένος καύσωνας του καλοκαιριού τον λυγίζει. Ούτε το εχθρικό περιβάλλον των αλλοθρήσκων περιοίκων, ούτε και ο υπερβολικός αριθμός των προσκυνητών, τον ταρασσει. Γιατί γνωρίζει καλά ότι ζει μέσα στην αγκαλιά του Θεού, και ο,τι Αυτός του στέλνει το δέχεται πάντα με ευχαριστία και υπομονή. Στον άνθρωπο που αγαπά εξ όλης καρδιάς τον Θεόν -και εξαιρέτως στον Μοναχό που εδόθηκε ολοκληρωτικά στη λατρεία Του- η υπεράγαθη Πρόνοια του Ελεήμονος Κυρίου, πάντοτε και παντού και σε όλα τον ακολουθεί, τον προστατεύει, τον οδηγεί, τον φωτίζει, τον ευλογεί. Έτσι περίπου αισθάνεται και σήμερα ο Αγιοσαββίτης Μοναχός.

Θα ήταν σημαντική παράλειψη το να μην αναφερθούμε στην Πανήγυρη της Λαύρας, η οποία γίνεται με κάθε επισημότητα και λαμπρότητα, το τριήμερο από τις 4 έως και τις 6 Δεκεμβρίου. Η πανήγυρις περιλαμβάνει τον εορτασμό του Αγίου Ιωάννη του Δαμασκηνού, του Αγίου Σάββα και του Αγίου Νικολάου και γίνεται παρουσία του Μακαριωτάτου Πατριάρχου, Αρχιερέων και Ιερομονάχων Αγιοταφίτων Ορθοδόξων αδελφών και φίλων της Μονής. Του Αγίου Σάββα γίνεται ολονύκτιος αγρυπνία, ενώ του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού όρθρος βαθύς.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι Ηγούμενος της Ιεράς Μονής του Αγίου Σάββα του Ηγιασμένου είναι ο εκάστοτε Πατριάρχης Ιεροσολύμων, και ότι στην Λαύρα τον αντικαθιστά ο Πνευματικός (Αρχιμανδρίτης) της Μονής, ο οποίος εκτελεί χρέη Ηγουμένου και είναι και ο Σκευοφύλαξ της Μονής-Λαύρας.

Κατακλείοντας την αναφορά μας στα Τυπικά και στον τρόπο ζωής στην Λαύρα, σημειώνουμε ένα νεώτερο «αναγκαστικό» τυπικό του προγράμματος της Μονής. Λόγω της ανεξέλεγκτης συνεχούς ροής προσκυνητών τα τελευταία έτη, αποφασίστηκε να κλείνει εντελώς το Μοναστήρι δύο ημέρες την εβδομάδα -την Τετάρτη και την Παρασκευή- εκτός βέβαια των περιόδων των Μεγάλων Εορτών (Δωδεκαήμερο, Μεγάλη Εβδομάδα, Πάσχα, Δεκαπενταύγουστος). Και τούτο, για να

διαφυλαχθεί ο ησυχαστικός χαρακτήρας της Λαύρας, να ξεκουράζονται κάπως οι Πατέρες και να περιορίζεται η άτακτη και ορμητική προσέλευση του κόσμου.

Αυτή είναι -πολύ συνοπτικά- η θαυμαστή Ιστορία και ο τρόπος της ασκήσεως των Αγιοσαβιτών Μοναχών σήμερα.

Ας δοξάσουμε εξ όλης καρδιάς τον Ελεήμονα και Παντοκράτορα Κύριό μας Ιησούν Χριστόν, διότι ακόμη και στα έσχατα και αποκαλυπτικά χρόνια της γενεάς μας, διαφυλάττει στην ταραγμένη και πολύπαθη Γη της Παλαιστίνης, ένα εργαστήριο αγιασμού, ένα θησαυροφυλάκιο ειρήνης, μία όαση πνευματική.

Ας ευχαριστήσουμε θερμότατα την Υπερένδοξον Δέσποινά μας, την Υπεραγίαν Θεοτόκον, για την στοργική, άφατο και ανέκφραστη μητρική Της Προστασία και Σκέπη, μαζί δε και τον Προστάτη μας Όσιο Σάββα τον Ηγιασμένο και πάντας τους Σαββαΐτας αγίους.

Ας προσπέσουμε με ταπείνωση και συντριβή καρδιάς παρακαλούντες και δεόμενοι του Κυρίου να παρατείνει το έλεός Του εφ ημάς -τους ελαχιστοτάτους και αναξιοτάτους Μοναχούς, να μας φωτίζει και να μας στηρίζει στην οδόν της Μετανοίας -την στενή και τεθλιμμένη, να μας ενδυναμώσει να κρατήσουμε -έργω και λόγω- στερεή και ανόθευτη την μία και μόνην Αλήθεια, την Ορθόδοξον Πίστη μας, την πίστη των Αγίων Αποστόλων και των Αγίων Πατέρων, την πίστη που στήριξε, στηρίζει και θα στηρίζει την Οικουμένη.

Αυτό είναι το μήνυμα και η προσευχή μας:

«Να κρατήσουμε όλοι μας -Κληρικοί, Μοναχοί και λαϊκοί- τον τρόπο της επιγείου ζωής μας

α) ασκητικό,

δηλαδή με συνεχή μετάνοια και συμμετοχή στα Μυστήρια της Εκκλησίας μας

και

β) αληθινά και Ορθόδοξα Χριστιανικό,

δηλαδή δίχως συγχρωτισμούς και ερωτοτροπίες με την πανσπερμία των Αιρέσεων που μας κατακλύζουν.».

Μόνον τότε θα έχει αξία η άσκηση και η εν γένει πνευματική μας βιοτή. Αυτό μας καλούν να κρατήσουμε ο ίδιος ο Κύριός μας και όλοι οι Άγιοί Του. Την μαρτυρία της αληθείας και -αν χρειαστεί- το μαρτύριο γι αυτήν: «Γίνου πιστός άχρι

θανάτου, και δώσω σοι τον στέφανον της ζωής» (Αποκ. Β,10). Αμήν. Γένοιτο.

π.Ευδοκίμου, Αρχιμανδρίτου

Πνευματικού της Ι.Λαύρας Σάββα του Ηγιασμένου,

π.Ευφροσύνου, Ιερομονάχου και Σαββαΐτών Πατέρων

Επιμέλεια κειμένου:

π.Ιγνάτιος, Αρχιμανδρίτης

Πηγές: ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ-fdathanasiou.wordpress.com